

УДК 159.98

Надія Андріївна ШЕХОВЦОВА,

студентка соціально-психологічного факультету
Національного університету цивільного захисту України (м. Харків);

Тетяна Василівна СЕЛЮКОВА,

старший викладач кафедри психології діяльності в особливих умовах
Національного університету цивільного захисту України (м. Харків);
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9038-2775>

ЗАДОВОЛЕНІСТЬ ЖИТТЯМ І ПРОФЕСІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ, ЯКІ ЗНАХОДЯТЬСЯ ПІД РІЗНИМ СТИЛЕМ КЕРІВНИЦТВА

У роботі розкрити психологічні чинники задоволеності життям та професійною діяльністю майбутніх працівників ДСНСУ, які знаходяться під різним стилем керівництва.

Ключові слова: задоволеність життям, задоволеність професійною діяльністю, психологічне благополуччя, стилі керівництва, курсанти ДСНСУ.

Поняття «задоволеність життям» є новим у психології. Близькими за змістом є такі категорії, як якість життя, щастя, суб'єктивне, психологічне, емоційне та загальне благополуччя, тощо. Існує багато наукових підходів до аналізу цього поняття. Це відображає зростаючий інтерес до даної проблематики та різноманітність шляхів дослідження. Науковці визначають якість життя як фізичне, емоційне, соціальне, духовне і фінансове благополуччя людини. Високий рівень задоволеності життям часто називають щастям або психологічним (суб'єктивним) благополуччям [1; 2].

Професійна діяльність курсантів НУЦЗУ протікає в екстремальних умовах, пов'язаних з навчанням ліквідації пожеж, і характеризується дією значного числа стресогенних чинників. Це спонукає підвищенню вимог до психологічних якостей, серед яких одне з провідних місць займає ціннісно-мотиваційна сфера особи. Існує припущення про те, що гуманістична спрямованість життєвих цінностей курсантів ЗВО ДСНС України є професійно важливою якістю, що позитивно впливає на задоволеність працею в системі соціальних професій. Якщо в процесі професійної підготовки курсантам ДСНС України проводити заходи по актуалізації гуманістичної спрямованості життєвих цінностей, вихованню ціннісної установки

на престижність і соціальну значущість обраної професії, то на етапі самостійної діяльності ці детермінуючі тенденції визначатимуть стан суб'єктивного благополуччя в професійній сфері. Провідні компоненти ціннісно-мотиваційної сфери особи (задоволеність професійною діяльністю, професійні наміри, спрямованість і структура життєвих цінностей) курсантів ЗВО ДСНС України детермінують їх професійну придатність і повинні враховуватися при професійному психологічному відборі і психологічному супроводі в період професійного навчання і службово-професійної діяльності. Дослідження з даної теми дозволять проаналізувати, наскільки реалізовані ті чи інші потреби майбутніх працівників ДСНС України, а отже наскільки вони задоволені своїм життям і виявити причини, які впливають на їх почуття задоволеності. Метою роботи є дослідження психологічних особливостей задоволеності життям і його чинників, виявлення причин задоволеності (незадоволеності) життям курсантів НУЦЗУ, які знаходяться під різним стилем керівництва.

Дослідження проводилось на базі Національного університету цивільного захисту України (НУЦЗУ). Респонденти були розподілені на 2 досліджувані групи: група № 1 – курсанти, які знаходяться під демократичним стилем керівництва, група № 2 – курсанти, які навчаються під авторитарним стилем (за методикою «Виявлення стиля керівництва колективом», автором якої є В.П. Захарова та А.Л. Жаравльова). Для дослідження рівня задоволеності життям в досліджуваних групах була проведена методика Н.В. Паніної «Індекс життєвої задоволеності».

Отримані результати свідчать, що існують значущі відмінності між показниками задоволеності життям у групі №1 (демократичне керівництво) і показниками групи №2 (авторитарне керівництво), а саме: за шкалою «Цікавість в житті» даний показник вищий у групі №1 (5,75 балів), ніж у групі №2 (3,8 балів). Це свідчить про те, що курсанти групи №1 мають більше ентузіазму, захопленого відношення до звичайного повсякденного життя. Результати за шкалою дають змогу побачити достовірні розбіжності ($t=2.8$, $p\leq 0,01$). Аналіз другої шкали демонструє відмінності між показниками групи №1 (6,05) та групи №2 (4,45). Результати за шкалою «Послідовність в досягненні цілі», дають змогу побачити достовірні розбіжності між групами ($t=2.8$, $p\leq 0,01$). Результати за шкалою «Узгодженість між поставленими цілями і досягнутими», показують, що у групі №1 середнє значення вище (5,3) ніж у групі №2 (4,8). Визначаються достовірно значущі відмінності між групами ($t=0,8$, $p\leq 0,05$). Вони відображають переконаність респондентів першої

групи в тому, що вони здатні досягти тих цілей, які вважають для себе важливими. Шкала «Позитивна оцінка себе і власних вчинків». Сюди відноситься оцінка курсантами своїх зовнішніх і внутрішніх якостей. Група №1 за цим показником має більшу перевагу (5,2), ніж група №2 (4,45), розбіжності достовірні ($t=1,3, p<0,05$). Не аби яку роль у цьому процесі відіграє і така важлива характеристика, як загальний фон настрою. За цією шкалою також були відмічені достовірні розходження ($t=1,5, p<0,05$) на користь демократичного стилю керівництва.

Аналіз показників задоволеності життям та професійною діяльністю курсантів НУЦЗУ показав, що існує відмінність між показниками задоволеності життям майбутніх працівників ДСНС України, які знаходяться під демократичним стилем управління і суттєво відрізняється від рівня задоволеності життям вихованців авторитарного керівника. Такі показники, як цікавість життя, послідовність в досягненні цілей, узгодженість життєвих цілей, позитивна оцінка себе і власних вчинків, а також загальний фон настрою вірогідно частіше переважають у групі курсантів під демократичним стилем управління по відношенню до групи під авторитарним стилем керівництва.

Дана методика крім характеристик шкал визначає ще й рівні задоволеності життям. У групі №1 переважає високий рівень життєвої задоволеності (65%), а це говорить про те, що курсанти під демократичним стилем правління більше задоволені життям, ніж ті, хто працює під авторитарним керівником, вони не зациклюються на дрібних помилках. У респондентів групи авторитарного правління, навпаки – визначається середній рівень задоволеності життям (35%), тобто менший ніж у курсантів під демократичним управлінням. Вони більш зосереджені на своїй безпеці та психологічному благополуччі.

Отже, показники рівня задоволеності життям переважають у групі №1 (демократичний стиль управління). Це свідчить про те, що для курсантів характерна рішучість, спрямованість на досягнення цілей, вищий фон настрою, оптимістичний погляд на ситуацію, можливість висказати свою точку зору. А курсанти НУЦЗУ під авторитарним стилем мають пасивне примирення з професійними невдачами, покірне прийняття всього, що приносить життя та праця. Таким чином, за результатами нашого дослідження було виявлено, що суб'єктивне відчуття задоволеності життям вище у курсантів, що мають демократичного керівника, ніж у тих, які мають авторитарного.

Перспективи подальших розробок мають полягати в ще більшій конкретизації чинників задоволеності життям досліджуваних, та в спробі визначити у прикладному аспекті взаємозв'язки між детермінантами задоволеності життям та професійною діяльністю у осіб, які проходять службу під різними стилями керівництва.

Список бібліографічних посилань

1. Аргайл М. Психология счастья. СПб. : Питер, 2003. 271 с.
2. Вірна Ж. Аксиологія якості життя особистості. *Психологія особистості*. 2013. № 1 (4). С. 104–112.

Одержано 09.03.2020

В работе анализируются психологические особенности удовлетворенности жизнью и профессиональной деятельностью будущих работников ГСЧСУ, которые находятся под разным стилем управления.

Ключевые слова: *удовлетворенность жизнью, удовлетворенность профессиональной деятельностью, психологическое благополучие, стили управления, курсанты ГСЧСУ.*

УДК 159.59

Олександр Юрійович ШЛОМІН,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3682-6387>

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНЦІЇ

Поліцейська діяльність підрозділів превенції – це особливий вид діяльності в правоохоронній сфері, яка відповідно до діючих правових норм здійснюється та реалізується спеціальними державними підрозділами, їх посадовими особами, має свій зміст, об'єкт, суб'єкти та завдання діяльності.

Ключові слова: *поліція, професіогенез, превентивна діяльність, професійна діяльність.*

Одним із структурних підрозділів Національної поліції України є Департамент превентивної діяльності, положення про його діяльність було затверджено наказом Національної поліції № 123 від 27.11.2015 року. Згідно завдань службової діяльності, працівники